

Amazon

Shiur# 450 | Jan 6th 2024

Riddles of the week

פתחי תשובה חושן משפט סימן תכו ס"ק ב

עובר על לא תעמוד. עיין סמ"ע סק"ב בענין להכניס עצמו בספק סכנה בשביל הצלת חבירו. ועיין בספר אגודת אזוב מהגאון מהר"ם זצ"ל שכתב טעם נכון מה דהרי"ף והרמב"ם והרא"ש והטור לא הביאו דברי הירושלמי בזה, משום דס"ל דתלמודא דידן פליג על הירושלמי בהא ע"ש. ושם בסוף הספר בהשמטות הביא בשם הרדב"ז ח"ג סי' תרכ"ז שכתב כן בפשיטות דספיקא דידיה עדיף מודאי דחבריה [עיין מה שכתבתי בפ"ת ליו"ד סימן קנ"ז ס"ק ט"ו הבאתי דברי רדב"ז אלו ע"ש], והוא ז"ל כתב על זה, אולם צריך לשקול הענין היטב אם יש בו ספק סכנה ולא לדקדק ביותר, כאותה שאמרו סוף פרק אלו מציאות דף ל"ג [ע"א] גבי שלך קודם לכל אדם, שכל המדקדק בעצמו כך סוף בא לידי כך, וכ"ה בשו"ע [חו"מ] סימן רס"ד סעיף א' ע"ש:

פתחי תשובה יורה דעה סימן קנז ס"ק טו

כשבע בן בכרי עבה"ט של הרב מהרי"ט ז"ל ומ"ש בשם מהר"ם רקנטי אם אמר השר לישראל הנח לי לקצוץ אבר א' שאינך מת ממנו ובאם לא אמית את ישראל חבירך כו' ע' (בתשובת הרדב"ז ח"ג סימן תרכ"ה /תרכ"ז/) שנשאל על ענין זה והשיב שאינו מחוייב זולת ממדת חסידות. אולם אם יש ספק סכנת נפשות הרי זה חסיד שוטה דספיקא דידיה עדיף מודאי דחבריה ע"ש ועיין בספר אגודת אזוב דף ג' ע"ג ובהשמטות לדף ל"ח ובסוף הספר מ"ש בזה ועיין בתשובת יד אליהו סימן מ"ג:

Rabbi Kushner

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רמז סעיף א

שולח אדם אגרת ביד אינו יהודי, ואפילו בערב שבת עם חשיכה והוא שקצץ לו דמים, ובלבד שלא יאמר לו שילך בשבת.

משנה ברורה שם ס"ק ג

ובלבד וכו'. ואם הא"י אמר מעצמו שילך בשבת לית לן בה כיון שהישראל לא אמר לו זה וא"י אדעתיה דנפשיה קעביד בשביל שכירותיה:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רעו סעיף ב

ישראל וא"י שהסיבו יחד והדליק א"י נר אם רוב א"י, מותר להשתמש לאורו. ואם רוב ישראל, או אפי' מחצה על מחצה, אסור.

באור הלכה סימן רעו סעיף ב

ואם יש הוכחה - עיין במ"ב שהעתקנו בשם המ"א דאם עשה בשביל שניהן אסור וציין המ"א ע"ז כמ"ש בסימן תקט"ו ס"ו ור"ל דאיתא שם בהג"ה דאם לוקט בשביל שניהן אסור ולכאורה למה לא הביא המ"א מקודם מסימן שכ"ה ס"ו דאיתא שם בהדיא דאם ליקט וצד בשביל ישראל וא"י צריך להמתין וכו' וי"ל דהו"א דהתם משום דליכא הוכחה דהעיקר בשביל הא"י אימא בשביל הישראל אבל הכא דאיירינן דהדליק בשביל עצמו ובשביל הישראל אימא דהעיקר אדעתא דנפשיה עביד וסברא זו מוזכרת בפירש"י [שבת קכ"ב] לכך הביא המ"א ראייה כי היכי דשם פסק הרמ"א דאם ידוע שלוקט בשביל שניהן אסור ור"ל אף ברוב א"י [וכדמוכח שם להמעין] אף דבעלמא אמרינן מאן דעביד אדעתא דרובא עביד וכדאיתא בגמרא וע"כ דגמרא איירי במסתמא אבל בידוע שעשה גם בשביל המועט אסור א"כ ה"נ אף דאמרינן אם יש הוכחה מותר והיינו משום דהעיקר אדעתיה דידיה עביד ולא אזלינן בתר האחרים אפילו היו רובא היינו דלא ידעינן שעשה בשבילם אבל אם ידעינן שעשה גם בשבילם אסור בכל גווני.

משנה ברורה סימן שז ס"ק כד

ודע דמה דקי"ל אמירה לא"י שבות הוא אפילו אם אומר לא"י שיאמר לא"י אחר לעשות לו מלאכה בשבת [הגאון מו"ה גרשון בעל עבודת הגרשוני] והחות יאיר בסימן נ"ג מצדד להקל בזה וכ"ש בדבר שאינו אלא משום שבות ועיין בספר החיים שכתב דבמקום הפסד גדול יש לסמוך על המקילין ועיין לעיל במה שכתבתי ס"ק י"א דשייך גם כן הכא:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רנב סעיף ד

כל שקצץ אף על פי שיעשה הא"י מלאכה בשבת מותר לישראל יא ללבוש הכלי בשבת עצמה, דכל שקצץ, אדעתיה דנפשיה קא עביד. הגה: ויש אוסרין ללבושו כל שידוע שהא"י גמרו בשבת (הג"א פ"ק דשבת ומהרי"ל וב"י בשם רוקח), וצריך להמתין במ"ש בכדי שיעשה, והכי נהוג לכתחלה, אם לא שצריך אליו בשבת שאז יש להקל.

שו"ת רבי עקיבא איגר מהדורא קמא סימן קנט

על ספיקתו בביטול הגט קודם שנתקיים התנאי אם אסור משום שבות. וכן במה דקיי"ל אין קונון בשבת. אם מכר לו חפץ בע"ש במשיכה או בכסף. ואמר תקנה לך למחר. דבשבת נגמר הקנין. וכן מכר לו בע"ש במעכשיו בתנאי שיעשה כך וכך. אם מותר לקיים התנאי במעשה בשבת. שעי"ז נתקיים הקנין למפרע בע"ש, די"ל דבשניהם מותר, דבראשון אינו עושה מעשה בשבת אלא דמעצמו נגמר דשרי. וכן בשני אף דעושה מעשה מ"מ הוי רק קיום התנאי. אבל המכר נגמר למפרע בשבת. או דבשניהם אסור. בא' משום גמר הקנין בשבת. ובשני משום דמעשה קיום התנאי גורם לגמור הקנין, או בא' מותר ובב' אסור. או בהיפוך. ע"כ תוכן דבריו. לכאורה נ"ל להוכיח ממ"ש התה"ד בהא דאין פודין בשבת. ולא אמרינן יתן לכהן המעות מע"ש, דאיך יעשה עם הברכות (והובא במג"א סי' של"ט ס"ק ח') והרי הפדיון א"א לחול כ"א בשבת. ואעפ"כ לולי הברכות והסעודה היה מותר לפדות ע"י נתינת מעות לכהן בע"ש שיחול הפדיון בשבת. הרי מבואר דדין א' הנ"ל שרי. ואך מ"מ צריך רא' גדולה לזה מהש"ס. והנה ביומא (דף י"ג) מסקינן. אלא דמגרש להו לתרווייהו. לחדא אמר הרי את מגורשת את מגורשת ע"מ שאכנס לבה"כ. ולכאורה קשה דלמה לו למיעבד כולי האי לקדש ולגרש, לקדש האחרת בתנאי אם תמות חברתך. ולאשתו יגרש בתנאי ע"מ שאכנס, ואי מייתה עייל לבה"כ = לבית הכנסת =, ומשוי לי' לגיטא למפרע והאחרת נתקדשה ואי לא מייתה לא עייל לבה"כ ולא נתגרשה והאחרת לא נתקדשה, וראיתי שהקשה כן בתשו' שאגת אריה. ותירץ במה דמצינו פלוגתא דתנאי בעירובין דאין ס"ל אליבא דר"י אין ברירה, ועיין רש"י גיטין דדבר שבידו לעשות כגון הרי את מקודשת לי ע"מ שאתן לך ר' זוז, בזה בודאי הוי תנאי מעליא, ועיין בהר"ן גיטין הביא בשם הרמב"ן דבמקדש ע"מ שלא ימחה אבא מהני דבכה"ג דאינו מחוסר מעשה לא תליא בברירה, א"כ לא הוי מצי לקדש האחרת ע"מ שתמות חברתך. דתנאי כזה שאינו בידו וגם מחוסר מעשה לא מהני לר"י דסבירא ליה דאין ברירה. רק בגוונא דהש"ס דמגרש לה ע"מ שלא תמות דלא מחוסר מעשה, וכן בזו שמגרשה ע"מ שאכנס דבידו, זה מהני, וחזר והקשה דכל הטורח למה, לקדשה לאחרת ויאמר הרי את מקודשת לי לאחר שתמות חברתך דבאותו רגע שמתה חלו הקדושים השניים, דבכה"ג לא תליא בברירה, כיון דאינו חל רק אחר הברירה כמבואר בב"ק בסוגיא דצנועים, ואף דבעינן כניסה, היינו רק חופה ונא /ולא/ ביאה, דהא מדקאמר אף אשה אחרת מתקנינן משמע דבאותו שעה דמפרישין אותו מביתו מתקנינן לו אשה אחרת, ממילא א"א כניסה בביאה, וגם רש"י בפ"ב דסוכה כתב דמתקנינן לו בעיה"כ, ע"כ

תורף דברי השאגת אריה.

ולזה הי' נראה ליישב קושייתו העצומה ולפשוט ספיקת אחי שי', דלא מצי לקדשה שיחולו הקדושין אחר שתמות חברתה, כיון דהקדושין נגמרים ביוה"כ הוי שבות אף דאין שבות במקדש, מ"מ היכא דאפשר בענין אחר עדיף כמ"ש הכ"מ.

ומעתה הי' הכרח דבדין הא' יש בו משום שבות ובדין הב' אין בו שבות. דאל"כ עדיין הקושי' במקומה עומדת. כיון דעתה בהיא מייתה וקדים ועייל בבה"כ עובר על השבות ע"י קיום התנאי. ממילא לקדשה להאחרת שיחול התנאי באם תמות חברתה ויהיה שבות דאין מקדשין. דמה לי שבות דגירושין או דקדושין. אע"כ דבדרך תנאי כיון דחלה למפרע אין בו שבות.

שו"ת מהרש"ג ח"ב

סימן קיז.

לכבוד תלמידי המופלג חריש כיה יעקב הכהן קוננעל נ"י
בקי"ק טאקאי יע"א.

על דבר שאלתך בכלי הנקרא אטאמאט שנתחדש בעתים הללו
שמניחין אותו בחוץ צרה"ר ומשימין בתוכה ליקטריניך
וטשאקאלאד והוא נעשה על אופן זה שמי שמשליך בתוכה מטבע
הנקלצ בעד הליקטריניך או הטשאקאלאד יכול לפתוח תיבה קטנה
ויכול ליקח הסחורה בעד המטבע. ועתה השאלה כיון שיהא עומדת
בחוץ גם צש"ק ויבאו אנשים עכו"ם או ישראלים ולא מעלי ויקחו
הליקטריניך או הטשאקאלאד וישליכו שם המטבע גם בשבת אם
אין כאן להישראל בעל האטאמאט בני"ל אוסור של מו"מ בשבת.
עכמו"ש הלכה למעשה כי לא צריך ישנו ללי בני"ל :
והורי"ד לחלק בזה בין אם הכלי בני"ל עומדת צרה"ר לגמרי או
עומדת בחצר או בחנות של ישראל והוא על אופן זה,
א) דאם הכלי עומדת צרה"ר גי"ל לכתור ומשום דאין כאן מקום
ויסוד לאסור דכיון דמצוהר בשבת דף ח"י גבי פלוגתא דבי"ש ובי"ב
דקי"ל כוונתו דמוהר לפרש מטודה מצע"י אף שגדים בשבת.

וכן מותר לתת למר לחך הירוק להיות נלכד בשבת והרבה מלאכות הדומות לה. והפעם דקמלאכה נעשה בשבת משלמו ממילא והפעם שואב עשה פעולה לזה מניש מימ מותר אף שכל המלאכות הללו הם דאורייתא. אייב כיש בנימימ כעשה בשבת ממילא וודאי מותר אף שהוא עשה פעולה לזה מניש. אך לבאורה הרי מבואר דלמטר נלכדי או להטעינו גייב ציה מחירין ומבואר שם במשנה שאייב דביה מחירין עם השמש וכיינו קודם השקיעה וכמו שפירשי וברעביע אבל לאחר שקיימה אסור כמשייב החום. וגייד הרי בטובים לוקח לאחר שקיימה בשבת ענינו ואייב יש לבאורה מקום לאסור. אמנם נראה דמימ מותר גייד דלא מציעי למה שכתבו החוס' בעטם באיסור משום דנראה כשליחו אייב כיז שייך באם הישראל מותר לו להפך בשבת. אכן בנדון האשטאמאש שאין הישראל עושה שום דבר ואינו יודע כלל אימתי טעל הגוי החפץ לא שייך כלל מחוי כשליחו ובוודאי מותר. אלא אפי' לדעת הרמב"ם צפוי מה שנה שכתב שייש צפי רייב דבריו דיש השם מימ דכשרואין שהטובים יאל עם הפך של ישראל בשבת יאמרו שהישראל מותר לו בשבת. זה שייך חזקה כשבוה יואל מביח או מהלך הישראל וחפץ של ישראל צידו. אבל כאן שהאשטאמאש עומד בחוף צריכ' והטובים אינו יואל מביח ישראל כלל עם החפץ וכי דגם כלי הגיל נחשב רשות ישראל כדמוכח בפיק דבימי וצייב פי' הספינה דהא דכליו של אדם קונה לו הוא מטעם חירו. מימ כאן כיש יודעין שלא מסר לו הישראל החפץ כלל בשבת רק משלמו נעלו. ולכך יודעין שאין הישראל עומד בחוף פנימית הכלי למסור או למכור לו החפץ ממלא שאין שייך כלל מימ ודאי דמותר אליבא דכיי. ונראה עוד דאפי' למה שנסתפק בחשי' רעקייא סי' קריע אם מותר לקנות בחול שיחול הקנין בשבת [המשל צה אם יש לייטעליאן שמוכרים אחי דבר והגבול לייטעליאן על שבת. ומתחלה נותנים האפפערעין ובשבת פותחין הכרים האפפערעין ומחליטין למי ליתן הדבר הנמכר אם מותר לישראל לתת האפערע עם קאוליאן קודם השבת. או אפשר דאסור כיון שהכרים מחליטין המקנה בשבת] ומשעם צדוק קשונתו דמסיק לאסור. ומורי מהרים שיק חש לדבריו לענין שייש שחל בשבת שלא לכבד בהשעמי' שהקנין מתחיל בשבת מכה דברי בני רעקייא הגיל. ואייב לכא' מוכח מדבריהם דמקח וממכר כעשה מאליו בשבת שלא עיי משעם ישראל בשבת כלל גייב אסור [ולקמן אייב מבאר דעתי אף בנדון של הגרעייא להחיר בראיית ובעעמים נטויים] אמנם נראה דאפי' לפי דבריהם יש להחיר גייד דשאני החס' שמתחלה כשנותן הישראל האפפערע יודע שיוגמר המקנה בשבת. ולכן סיל דהא הוי כמוכר או קונה בשבת ואיני צי משום מיימ דאסור משום גזירת חביבה. אבל גייד שכשמשום הישראל כליקענליך והעשטאקאלאד בככלי אינו קובע כלל זמן על שבת ואין הישראל יודע כלל אם יבוא הטובים לקנות בשבת או בחול בוודאי אין שום איסור להישראל להניח בחוף הכלי החפצים והטובים יקבה אימתי שיראה ומותר גם לדבריהם :

איברא שגם בנדון של הגרעייא הגיל שגראה מסקנת דבריו לאסור גם צה אין לצי שלם וחי יל להחיר. דמה בין זה לנחן חוטים צרהיים של מים צעייש שחס נעמנים כל השבת ואין איסור בדבר אלא לחד דשע מעטם שהקול נשמע ואושא מילתא בא לאייב לביע מותר. וכבר כתבתי צה במקייא לכוניה מה דנדון של הגרעייא מותר הוא. והנה אחייב ראיתי צבי דברי חיים לגי' מהרי' אויערבאך זייל צדוק הוייד' נדפס שם קונטרס הנקרא צעם מים חיים ובוה מלבי המהמר הגיל שחי גאון ושמו ר' חיים זייל [בעל המחבר סי' דברי משפט על החוימת] ובסי' ר' חמה כן על הגרעייא מה כי דעמו להסתפק לאסור. ומדחה ראייית הגרעייא מהא דיומא גבי אשה אחרת מתקנין לכייג דפולל בגמי' איך כי עושין אליבא דריי ולא קאמר דחי מקדש אשה צעיוכייש שיתולי הקדושין לכשתמות חברה ציוכייש ועכיה כיון דהקדושין הלון ציוכייש אסור עיייש שזה חובן ראייית הגרעייא לאסור. ובוה מדחה אי משום דכיון שהאשה יכולה לחזור צה אייב אין זו ענה דשמא תחזור צה האשה. או משום דגבי יוכייב צעיי שחכי' דוקא ביתו עיי ציאה וכניסה וכניסה אייל להיות ציוכייש. והנה שם צבי דברי חיים

הגיל צה ומפרו של בעהמיה סי' מים חיים הגיל כתבו הסבר לספיקו של הגרעייא משום דשאני בנותן חוטם צרהיים צעייש וכן בעפורם מלוד והחיה והטוף נלדים בשבת עפיר מותר משום דשבת אין או לריכס כלל לרנן ומתעבה של האדם העושב כיון שכבר נתן החטים הם נעמנים מעלמן בלי רלוו ומתעבתו וכן צכייג גבי מלוד. אבל גבי מתיכה או צעין רלוו גם בשבת שכרי יכול לחזור צו עדיין לפיכך עפיר יכולים או לומר דאסור עכאריד ולעתי גס מלד הסבירא אין דבריהם מתקבלים על הלכ דמימ נעשה הדבר משלמו ואיי' לשמה שום משעם וחי מבואר גבי שבת דבראריס מתירים ומכייב צה דאף הרכור אייל אלא שלא יחזור צו. אבל בשתמא נקב הדבר במתעבתו כראשונה. ולנכי כנלתי רחי לביאי ממה דמבואר צייב וצחוימ' סי' מייג דשער עזמנו כתוב בשבת או בעשרה בחשי' שהוא כשר בין בשער הלוואה בין בשער מבר משום שאנו חולין שאחריכו וכחצורו ושער מלומר הוא כשר. והשתא בא כיון דאחריכו וכחצו חזק בשבת אין השעבוד מתחיל אלא בלוחו זמן וכן בשער מבר מתחיל אז הקנין ואייב יש כאן איסור מלד דהקנין חל בשבת או ציוכייש ונימא דודאי לא עשו איסור. איי משמע מה דצכייג זייד ואין כאן איסור מלד שבת. ועוד יש רחי ממשייב נכד המחבר מים חיים צדוק דבריו דמטיח בערובין דאדם יכול להקדים מייש שיאמר היום הוא חול ולמחר יהי קודש. וכן מבואר גבי דגבי חרומה רשאי לומר דלמחר יהי חרומה אף שלמחר הוא שבת. וכן מוכח מדברי תכיד שכתב הגרעייא בעלמו שהביא דבריו המגייב צבי שלישי לפניך פרייב שחל צעייק דלעולם כי אפשר לפדות צעייש על אופן זה שיתנו אז הכי סלפים לכך ולומר שהפדיון יהול למחר צעייק. רק שאין לשפוט כן משום דברכה עיייש ומוכח מדבריו דאי לאו משום דברכה שיי' לשפוט כן ואין כאן שום לך איסור משום שהפדיון חל בשבת והמכיי על הגרעייא ועל מורי מהרים שיק שהשגש לדברי הגרעייא ולא כתבו ליישב שלא יהי סחירה מדברי תכיד כהגיל שכתבו בעלמם. והעיקר נלעניד שגם בנדון של הגרעייא יש להחיר. והעיקר תלי רק בשבת שהבעלים עושים הפעולה. ואם הבעלים עושים צעייש אף שהקנין חל בשבת מותר. וכן להיפך אם הבעלים עושים פעולה בשבת אף שמתנים שהקנין לא יחול עד מווייש מימ אסור כגון לומר בשבת היום חול ולמחר קודש או משריש חרומה שיתול התרומה לאחר השבת. וכן בקדושין לומר לאשה הרי את מקודשת לי בחפץ זה ציום מחר. ולהיפך שיאמר צעייש הרי את מקודשת לי למחר מותר :

צד ראם הכלי עומדת בחצר ומכיש אם עומדת בחנות של ישראל ייל להחמיר עפיי המבואר צבי רייב ובסי' שכיח דעכרים הויאל מרשות ישראל וחפץ צידו. יש לאסור דשיין מימ שיאמרו שהישראל מותר לו בשבת. ובגם שלכא' כי תקום להחיר אף צכייב משום שכרי נראה שמקור דין זה שכתב הרמב"ם צפוי מהי שבת דאסור מטעם מימ יאל לו מהגרי' דשבת דתן צבי לא ימכור לעכרים צעייש ולא יעשנו ולא יגביהו אלא בכדי שיבא העכרים לביתו מצעיי דברי צייש וביה מחירין עם השמש. ויש לדייק מה דגם לביה דמחירין עפיי צריך העכרים ללאת מרשות ישראל מצעיי דהיינו קודם ציאת השמש הא לאחר שקיעה החמה גם לביה אסור. ומה מוכח דלכיי אסור לעכרים ללאת בשבת מרשות ישראל וחפץ של ישראל צידו זכו עממו של הרמב"ם. ואייב כיון דעיקר הוכחה שלו הוא מהחס אייב הרי במשנה לא נאמר רק למכור או לעשן או לבצוב וייל דהיינו דוקא צעשה הישראל אחי משעם אז אסור בשבת אבל ככמו יייד שאין הישראל עושה שום משעם בשבת רק העכרים צעלמו טעל החפץ ואין הישראל עומד שם כלל ואינו עושה שום פעולה לזה בשבת צכייג לא גזרו כלל לאסור משום מימ. וראי לכא' זו דלכיי מימ לך אסור לתת צרהיים של מים צעייש משום מימ שהרואה צעמנים החיטים צרהיים בשבת יאמר שהישראל נותנס שם בשבת. וכן צכייג צפותקין מים לגינה צעייש אמאי לא אסרו משום שהרואה המים צצים יאמר שהישראל פתחס בשבת. איי דלא אסרו משום מימ אלא היכא שהישראל מוסייע לזה בשבת ענינו אבל כל שהישראל

ג) וככל חופן אסור להישראל לבנות בבנייה כגון או צריכת חפצים אף שאינם מוקפים, מימי כיון שהישראל עושה פעולה בשבת שפיי אוחו הפעולה יהי יכול הכריזים ליקח החפץ להוציא מרשות הישראל ולהכניסו לרשותו שייך צי איסור של מימי שיאמרו שהישראל מוכר לו חפץ בשבת כגיל:
והניי צוה רבך הדרוש ופיית.

העמיהאלי יליו חרפיו לפיק.

שפעוק גרינפעלד

סימן קי"ח.

שוכים לכבוד יודי תרהיג וכו'

כשית שפעוק אלמבאן שליטיא אבוקיק פענדרא יציא.

אחדשי"ט קבלתי מכתבו לשאל חוריד דבר איש כשר ויריט שעכר עדות הכרה ובתוכו גם צבחות לחלוצ אוחס ולמכור החלב בעיר גדולה. ורק מחלות יום ר' עד מושק אינו שולח החלב רק עושה מומה חמאה. וכי עוב לו לשפוך החלב למאשין אחת וסובבין בגלגל ונחלק החלב לשנים, ומצד אחד יולא חלב שמן יותר שראוי לנשות מומה חמאה. ומצד שני יולא החלב שאינה שמן כ"כ, ואם יעשה כן אזי ירויה בכל שבת אחת ק"ג חמאה. ועשה שאלמו חס מותר לו לעשות קן בשבת עכ"פ עיי עכ"פ. והנה הכותי מתוך כותלי מכה משכית כי דפתו נטע להחיר משום שאין צוה צורך דאורייתא לומר כי שני החלבים מצי בצרות הם כמעט דומים לגמרי וגם בעשם כמעט אין חילוק רק שקפילת או כהם אדם חס ודוקק היעב וריגס חילוק ולכן הוי מין אחד ממש והוי רק דרבנן ועיי עכ"פ הוי שבות דשבות ומותר במקום הפסד כמבואר בס"י ש"ז. וכידי הוי הפסד כיון שיפסיד אחת ק"ג חמאה, וגם החמאה הנעשה עיי חמאה"ן כגיל הוא עוב יותר בעשם מחמת חמאה, ולכן הוי הפסד ועיי נטע דפתו להחיר פכתוד:

ראני אין דפתי קן מכה עשמים וכו', (א) דלפי יביבנה לי למכית שאין צוה איסור צורך מדאורייתא מימי הא בל ספק שיש כאן מזה איסורי דרבנן. הדא שכרי החלב שנהלב בשבת הוא מוקף ואסורה אפילו בעלמול משום וולד. ועוד שכרי אסור לבין משנת לחול אפי במלכת היתר כידוע. ועוד שכרי יש כאן משום מנוחה חפץ המבואר בס"י ש"ז דלפילו להחשיק על החסום שביל אחת דבר הכריך צייני החול ג"כ אסור. ועכ"פ אין כדבר לריך בשבת דודלוי אסור לו להישראל לשפוך החלב כגיל לתוך המחשין ולסבב בגלגל של המחשין. וכיון שאסור לו להישראל מראה שגם עיי עכ"פ אסור. ואף שבסימן ש"ז מבואר דעת הרמב"ם להחיר שבות דשבות במקום מזה וי"א דב"ה"ד במקום הפסד, כמב חלוקים בדבר. הדא זנראה דנייד לא הוי מקום הפסד אלא מניעת כרות ומניעת כרות לא הוי הפסד. שנית י"ל דלפילו לדעת הרמב"ם כגיל אין להחיר אלא בדבר שמתכווה במקרה גבון ש"ה לו סחורה מוקף ופחאוס יורדים גשמים מרובים ותתקלקל הסחורה עיי בגשמים אזי אפשר לדעת הרמב"ם להחיר עיי עכ"פ לפעולה להניחה במקום שיש גג וגם זה כתב המג"א דבני שיהי הפסד גדול מאד. וכן בש"ע התיבא נקט. משל זה של סחורה שמתקלקל עיי גשמים, אבל לקבוע ככל שכת לעשות עיי עכ"פ דבר האסור מדרבנן ודלוי אסור אפילו במקום הפסד. ור"י לדבר דלוי לא נימא הכי כרי מיימי בשבת אינו אסור אלא מדרבנן. וא"כ אף אלו מחר לקוח או למכור עיי וכרי בשבת במקום הפסד מטעם דהוי שבות דשבות במקום הפסד. ובעיירות גדולות שיש להישראלים הפסד גדול עיי שכתבות שלבס סגורות בשבת לדברי משכית יהי מותר לפתוחם ולמכור בהם על ידי עכ"פ כיון דהוי שבות דשבות במקום הפסד דודלוי יתקשו דבריים ולא יאמרו אפי

אזי עושה כלום בשבת לא אסור משום מי"ע. ומאחיו עוד ראי נכונה לכבר ז' ממה דמבואר בה"מ כי ש"א ספי מימי צבלוי שגרו צמים שאסור לנגסם בשבת צמחה משום מי"ע שהרואה יאמר שבכנס בשבת. ומבואר גם בש"ע ומוקד הדבר הוא מה"ש הרשב"א דאם הכנדים היו מונחים בחצר להחיובם מני"ש מותר להניחם שיהיו גם נס בשבת ולא גזר משום מי"ע שיאמרו שבכנס בשבת. ועכ"פ דהיינו עשמה משום וכיון שאינו עושה שום פעולה בשבת עלמט לא אסור משום מי"ע. וא"כ הכי"ד צדון האטמחאט כגיל כיון שהישראל אינו עושה שום פעולה בשבת מותר וליה צי משום מי"ע. ומדוקק היעב לאון המשנה לא ימכור ולא יעשן ולא יגביה דכחולו קשיר ישראל אחת מעשה צוה אסור צ"ש ואף לביה אסור. אבל חס אינו מוכר ולא מנביה ולא מעשין אף בשבת עלמט ליה לן כה. [וכסברה ז' שכתבו לחלק דחאס הישראל לא עבד מעשה בשבת אף משום מי"ע לא אסור תיישב ל' צבוע מה שמבואר במ"ש צ"ל דבנות קדירה עיי כירה וצוה שני והביא חס האש הגני הויי ובראשון פטור. ומדויק כה"כ דמדקתני פטור משמע דליאסור איכא דכל פעולה דשנה הוא פטור אבל אסור, ומכאן י"א כיון המבואר בה"מ כי רייג שאסור להישראל להקים הקאוויע על הכירה אף קודם שדלוק העכ"פ חס האש לחמס חס הכית מחמת כקור. והענין אינו מובן למב יהיה צוה אפילו איסור בעלמול, כיון שמניח בשבת שליכה חס לא קא עבד מידי. וכבר נתקשה צוה בשבת בית אפריס. וממה ק"י ז' ר"ב לומר דעכ"פ חובה פטור לאו דוקא אלא הכונה פטור ומותר. וא"כ באמת מותר גם להישראל לבניה הקאוויע קודם שצוה העכ"פ להדליק האש וכו' נגד דברי הרמ"א והב"י. ולפי סברתינו כגיל מובן שפיר כיון דבאמת ח"כ פטור קדירה עיי כירה מתבטלת או מתחממת בשבת איכא משום מי"ע כמו צבוי שילא מפחה ישראל בשבת וחפץ ישראל בידו ורק במקום דלוי הישראל עושה שום פעולה ושו"ס סו"ב לא אסור משום מי"ע אבל באם הישראל מניח הקדירה עיי כירה בשבת עלמט, א"כ עשה הישראל פעולה בשבת עלמט עוב אסור משום מי"ע שיאמרו שהישראל מנגל בשבת אבל חס מניחה העכ"פ או שהקדירה מנחה עיי הכירה מעש"י כיון שאז אין הישראל עושה שום פעולה עוב אף משום מי"ע ליה צוה כגיל. והוא הסבר נכון לדברי הח"י ורמ"א צ"כ רייג כגיל] והנה לפי כגיל גם כאן צ"ד כי אפשר להחיר אפי חס האטמחאט הוא צה"ר הישראל. רק **הח"י** לאסור שלא יינה הישראל להיקעלוק ובעשאלקאלוד צדוק ככלי כגיל בשבת עלמט אף שבשבת שמניח שמה עוד לא נודע כלל חס יבוא אחת עכ"פ לקוח בשבת. ואפשר שלא יבוא כלל מימי אסור משום מי"ע. כה"י דלחוד מביא חס הקדירה ועדיין אין שם חס דפטור אבל אסור, כן כ"י נראה לכאורה. אלא דמימי מחספניה להקל באם האטמחאט עומד בחצר וברשות הישראל מחאר שמדברי הרמ"א בס"י רייג נראה שאינו מחלק ככ"י אלא משמע מדבריו דלפילו חס כגוי צוה ליעול משנש ואין הישראל מסייע לו בשום דבר אפ"ה יש צו משום מי"ע. לכן מחספניה להקל כנגד דבריו. אבל בשו"ע צריכר שכל רואים שאין הקובע נועל מהישראל כלל אף שבכלי הוא של הישראל מי"ע נראה דנכ"ע ליה צי משום מי"ע ומותר. קולור כדבר לעי"ד צדון שאלתך ג' פרעיס וכו' :

א) באם האטמחאט עומד צריכר באופן שהעכ"פ ה"קוח משם אחת חפץ אינו נכנס לרשות של הישראל כלל והכל רואים שאין הישראל עומד שם כלל ואינו יודע כלל חס העכ"פ לוקח וצ"חא זמן הוא ליקח חס מותר גמור הוא :

ב) ואם הוא עומד בחצר או בחנות הישראל המוכר באופן שהעכ"פ שבו"ח לוקח חס החפץ הוא יולא מרשות הישראל עם החפץ אז ג"כ מדינה מותר, ורק למעשה יש להחמיר צו משום שכתבו לפיל כיון דמימי יולא העכ"פ בשבת מרשות הישראל עם חפץ ש"ה מי"ע של הישראל וכמ"כ למעלה לחוס לדברי הרמ"א :

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ד סימן ס

מלאכה הנעשית בשבת ע"י שעון שבת

הנה בדבר שע"י חשמל (ענין העלעקטרי) אפשר ע"י מורה שעות הנעשה לכך שיעמידנו בע"ש = בערב שבת = באופן שיתחיל לבשל למחר ביום השבת כשעה לפני זמן האכילה, אשר אחיך נכדי היקר אהרן ברוך שליט"א שואל, הנה לענ"ד פשוט שאסור להתיר זה דהרי ע"י מורה שעות כזה יכולים לעשות כל המלאכות בשבת ובכל בתי החרושת (פעקטעריס) ואין לך זלזול גדול לשבת מזה, וברור שאם היה זה בזמן התנאים והאמוראים היו אוסרין זה, כמו שאסרו אמירה לעכו"ם מטעם זה, וגם אולי הוא ממילא בכלל איסור זה דאסרו אמירה לעכו"ם, דאסרו כל מלאכה הנעשית בשביל ישראל מצד אמירת ישראל וכ"ש מצד מעשה ישראל. ול"ד למה שמותר להעמיד קדרה ע"ג האש אפילו רגע אחת קודם השבת שיתבשל בשבת ולא אסרו רבנן כשליכא חשש חתוי בשבת דף י"ח ע"ב, דהוא משום דכל מלאכה דעושה האדם במלאכת בשול הוא העמדת הקדרה ע"ג האש דבעצם הבשול אינו עושה האדם, ולכן בהעמדתו הקדרה ע"ג האש בע"ש הוא כגמר האדם כל מעשיו במלאכה זו דבשול ולא שייך לאסור על מה שעושה שוב האש, אבל היכא שעדיין לא שייך להחשיב כנעשה המלאכה כהא דהעמיד בע"ש את המורה שעות שיתחיל המלאכה דוקא בשעה פלונית בשבת זה הרי לא נעשה בהמלאכה עדיין כלום מבע"ש, שאין להתיר מצד זה.

ועיין בני"ב"ק דף כ"ב ע"א שתירץ על מה שהוקשה לו למ"ד אשו משום חציו היכי שרינן עם חשיכה להדליק את הנרות והדלקתה הולכת ונגמרת בשבת וכן מאחיזין את האור במדורה והולכת ונגמרת הדלקתה בשבת דהרי הוא לדידיה כאילו הבעירה הוא בעצמו בשבת, דהוא משום שחציו אינו שנחשב שאחר כך עושה אלא שבשעה שיצא החץ מתחת ידו באותה שעה נעשה הכל והוי כמאן דאגמריה בידיים בההוא עידנא שהדליק שהיה זה בע"ש, ושייך טעמו גם בהא דתניא בשבת דף י"ח ע"א פותקין מים לגינה ע"ש = ערב שבת = עם חשיכה ומתמלאת והולכת כל היום כולו ומניחין מוגמר וגפרית, שתיכף הותחלה המלאכה להעשות, ואף כשהמים הם עדיין רחוקים מן הגינה אבל הא התחילו המים לילך שבהלוך זה יבואו להגינה להשקותה, וכן היה מותר מדינא ליתן חטין לתוך הרחים של מים אי לאו גזירה דמשמעת קול דאמר רבה, אף דטחינת החטים שיוטחנו בשבת לא הותחלו מאחר דכח הגלגול להרחים שיעשו הטחינה על כל החטים שהונחו שם הותחל מע"ש, אבל לא שייך זה בהעמידו מורה שעות באופן שהעלעקטרי שעושה המלאכה יתחיל לעשות מלאכתו בשעה פלונית, שעל הליכת מורה השעות שזה נעשה מתחלה קודם שנתחבר העלעקטרי לא שייך להחשיב שעושה, ועל תחיבת העלעקטרי באופן שיתחבר בשעה פלונית בשבת הרי הוא כסוף חמה לבא דאין להחשיבו למעשיו עתה בע"ש כדאיתא בסנהדרין דף ע"ז דכה"ג לא נחשב מעשיו לחייבו דודאי לא שייך לדמות לכפתו והביאו במקום שסוף חמה לבא דהוא כמקרב הדבר אצל האש דנחשב חציו, דהא דומה זה לאישקיל עליה בדקא דמיא דרק בכח ראשון נחשב מעשיו, שא"כ אין להחשיבו ככבר נעשה בע"ש.

ומאחר שלא נחשב כנעשה מע"ש, הרי אף שלא שייך לחייבו ואף לא לאסור מדאורייתא אף לא להני", דהא

אין זה חציו, שלתירוץ הנ"י ענין חציו הוא דנחשב כנעשה תיכף וליכא כלל ענין חשיבות שהוא כעושה אז בשעת הדליקה, ואף אם נימא שלא כהנ"י משום דעצם סברת הנ"י לא מובן כל כך דאף אם נימא כהקושיא דנחשב מעשיו אח"כ בעת שנשרף גדישו של חבירו לא שייך זה לחיובי שבת, דלענין נזיקין הוא חייב מדין כחו כגופו דהא מפורש בגמ' דכשהכלב עשה האש הוא בדין צרורות דחייב רק ח"נ, שלכן באדם שליכא חדושה דצרורות להקל מגופו חייב נ"ש וכשהרג אדם חייב מיתה כדאיתא בדף כ"ב לר' יוחנן משום דגם על כח חייב, אבל לענין חיוב שבת לא מצינו שיהיה חייב על הכח כשבא ממעשה גופו שעשה קודם השבת, אף אם דין חציו הוא על זמן שנעשה בשבת וצ"ע דברי הנ"י, שודאי לא שייך לחייבו מדאורייתא, מ"מ מסתבר ששייך לאסור מאותו האיסור שאסרו מדרבנן אמירה לעכו"ם עוד מכ"ש דהא מה שבא מצד כחו עדיף ממה שבא מצד דבורו. ואף אם נימא דאיסור אמירה לעכו"ם הוא שאסרו מצד שליחות נמי כיון שליכא דין שליחות ממש אלא מתקנה מחמת שעושה מצד ציווי הישראל ודאי יש להחמיר על מה שנעשה בכחו דהישראל. אבל אף אם נימא שאין לאסור אלא מה שתיקנו חכמים ואין למילף מזה לאסור גם מה שבסברא הוא חמור כיון שעכ"פ לא אסרו אף שהיה זה מחמת שלא היה ענין זה בימי חז"ל אין לזה איסור ממש מ"מ אין להתיר זה כיון שהוא דבר הראוי ליאסר.

אבל יש טעם גדול לאסור מטעם אחר דהא זילותא דשבת ואף זילותא דיו"ט הא אסרו בכמה דברים וכיון שברור שאיכא זילותא דשבת הוא בכלל איסור זה ממילא אף שלא אסרו זה ביחוד דכל ענין זילותא הוא האיסור. וגם פשוט לע"ד דעושה דבר שהוא זילותא לשבת הוא עובר בידים על חיוב הכבוד שמשמע שהוא ג"כ חיוב התורה שנתפרשו ע"י הנביאים שכתב הרמב"ם ריש פרק שלשים מהלכות שבת ד' דברים נאמרו בשבת שנים מה"ת =מן התורה= ושנים מדברי סופרים והן מפורשין ע"י הנביאים שלא כתב שתיקנו הנביאים משמע שהוא מדאורייתא ולשון מדברי סופרים הוא כדרך הרמב"ם שקרי לכל דבר שלא מפורש בתורה דברי סופרים אף שהוא מדאורייתא בין שהוא דבר הנלמד מג"ש ובין מה שנאמר הלכה למשה מסיני כדאיתא במ"מ ובכ"מ ריש פ"א מאישות שקידושי כסף הוא מדברי סופרים עיין שם, והוא כדא"ר אשי על פרועי ראש דבמיתה ועל ערל לב וערל בשר שאר"ח דמתורת משה רבינו לא למדנו עד שבא יחזקאל ולימדנו דגמרא גמירי לה ואתא יחזקאל ואגמרה אקרא בסנהדרין דף כ"ב ע"ב ובעוד כמה מקומות, וכן הוא חיוב הכבוד לשבת שהוא מהלכה ונתפרשו ע"י הנביאים בקרא, והרמב"ם שם ה"ב פירש המעשים המחוייבים לעשות לכבוד השבת, וממילא מובן דהדברים שעשייתן הוא זילותא לשבת הוא ג"כ עובר על מצוה זו דכבוד שבת ועוד גרוע דהרי עובר זה במעשה, שלכן אף שנימא שאינו בכלל הגזירות דחכמים, אבל גם בלא צורך הוא עובר במעשה על חיוב כבוד השבת, וזה שהוא זילותא הוא דבר שמוכן לכל, שלכן מסתבר לע"ד שאסור להעמיד בע"ש ע"י מורה שעות שיעשה העלעקטרי למחר מלאכה.

אבל עכ"פ מה שכבר נהגו להעמיד ע"י מורה שעות לכבות הנרות דעלעקטרי שהודלקו וגם שיחזרו להדלק אח"כ בסוף היום, אין לאסור מאחר דלכבוי הנרות של המנורות הגדולות שנקראו בלע"ז לאמפן שהיו דאש ממש נהגו בכל המקומות לכבותם ע"י עכו"ם והיו גם מקומות שהיו נוהגין לחזור ולהדליקם בביהמ"ד לתפלת

נעילה ביו"כ ונמשך מזה באיזה מקומות שגם בשבת לעת ערב הדליקו ע"י נכרי לאמירת המזמורים אף שכבר צוחו הרבה עיין בנוב"ק חאו"ח סימן ל"ג אבל נתן טעם להמתירין, והרמ"א /או"ח/ בסימן רע"ו סעי' ב' שנהגו רבים להקל לצוות לעכו"ם להדליק לצורך סעודה בפרט בסעודת חתונה או מילה ומשמע שבמקום צורך גדול מתיר שלכן אף שמן הראוי להחמיר ובגבולנו ביוראפ החמירו, מ"מ כיון שיש רבוותא שהתירו ונהגו כן בהרבה מקומות, אין לאסור מה שכבר נהגו להקל בהעמדת העלעקטרי בע"ש ע"י מורה שעות שיכבה וגם שידליק בשבת להזמן שהעמידו, וגם ממילא ליכא זילותא לשבת בזה וליכא טעם האחרון לאסור כיון שהיו מקומות שנהגו בזה אדרבה למצות כבוד סעודת שבת, ונשאר רק טעם הראשון שיש ג"כ לסמוך להתיר, אבל הבו דלא לזסיף עלה להתיר גם לבשול ומלאכות אחרות ויש לאסור. זקנך אוהבך, בלו"נ, משה פיינשטיין.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות תשעה באב ושאר תעניות סימן תקנא סעיף ז

יש אומרים שאסור לתקן בגדים חדשים ומנעלים חדשים בשבת זה, ויש להחמיר בזה מראש חודש. הגה: וה"ה דאסור לקנות.

משנה ברורה סימן תקנא ס"ק מט

לקנותן - אפילו דעתו שלא ללובשן עד אחר ט"ב ודומיא דאסרינן לעיל לענין כיבוס אפילו במכבסן להניח:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות חול המועד סימן תקלט סעיף א

כל סחורה אסורה אפילו כל שהוא, בין לקנות בין למכור.

משנה ברורה סימן תקלט ס"ק א

סחורה אסורה – מפני הטורח:

משנה ברורה סימן תקלט ס"ק מה

ויוציאנו בשמחת יום טוב - היינו יותר ממה שהיה מוציא אם לא היה מרויח ריוח זה. ובזה אפילו באופן המבואר בס"ד להחמיר [כגון מי שיש לו מעות בריוח וכו' ע"ש] הכא שרי משום דכמה פוסקים סוברין דהלואה אינו דומה כ"כ לפרמקטיא דהתם יש טורח גדול בדקדוק שיווי המקח ומתוך טרדתו ימנע משמחת יום טוב וגם לפעמים יקנה ביוקר ויצטער משא"כ בהלואה לפיכך מקילינן יותר. ומה"ט שרי נמי להלוות לישראל בריבית בדרך היתר ומותר ג"כ לעשות עיסקא ליתן לו מעות [אחרונים]:

Rabbi Heber

שלחן ערוך אורח חיים סימן שכה סעיף ח

דבר שאין בו חשש צידה ומחובר, אלא שהובא מחוץ לתחום, אם הביאו הא"י לעצמו, מותר אפילו בו ביום; ואם הביאו בשביל ישראל, מותר לטלטל אפילו מי שהובא בשבילו; אבל לאכול, אסור בו ביום למי שהובא בשבילו, ולערב בכדי שיעשו: הגה - ו"א דאין הלילה עולה מן החשבון, רק צריך להמתין ביום ראשון בכדי שיעשו (סמ"ק ומרדכי ס"פ כ"כ); ולאחרים, מותר בו ביום. ו"א דלמי שהובא בשבילו מותר לערב מיד, והא דשרי לישראל לטלטל, אפי' כשהביאו הא"י לעצמו, דוקא בתוך ד' אמות או בתוך העיר, אם היא מוקפת חומה; והוא שתהא מוקפת לדירה, דהיינו שישיבה ולבסוף הוקפה, וסתם עיירות מוקפות לדירה; וסתם מבצרים אינם מוקפים לדירה (ועיין לקמן סימן ת"א):

שלחן ערוך אורח חיים סימן שז סעיף יד

לקרות באיגרת השלוח לו, אם אינו יודע מה כתוב בה, מותר ולא יקרא בפיו אלא יעיין בה; ואם הובאה בשבילו מחוץ לתחום, טוב ליזהר שלא יגע:

משנה ברורה סימן שז ס"ק נו

שלא יגע בה. והאחרונים הסכימו דאין בזה משום מוקצה כלל כדקיי"ל בסימן תקט"ו דדבר הבא מחוץ לתחום אין בה איסור מוקצה אפילו למי שהובא בשבילו דאסור ליהנות ממנו הואיל וראוי לישראל אחר ליהנות ממנה ואם מקפיד על אגרת להשתמש בו כדרך הסוחרים המניחים אגרת המסחר במקום המוצנע שלא יאבדו הם מוקצים ואסור לטלטלם. כתבו האחרונים נהגו שלא לקבל האגרת מיד הא"י המביא בשבת אלא אומרים לו שיניח ע"ג קרקע או ע"ג שלחן כי חוששין שמא טרם שיעמוד לפוש יטול הישראל האגרת מידו ונמצא שהישראל יעשה גמר ההוצאה מרשות לרשות שהא"י עשה עקירה וישראל הנחה. ואם האגרת היא חתומה אומר לא"י איני יכול לקרותו כ"ז שאינו פתוח וממילא יבין הא"י ויפתחוהו ולא יאמר לא"י בהדיא לפתחוהו אם לא לצורך גדול ועיין לקמן בסוף סימן ש"מ בבה"ל:

שלחן ערוך אורח חיים סימן תרצה סעיף ד

חייב לשלוח לחבירו שתי מתנות בשר או של מיני אוכלים, שנאמר: ומשלוח מנות איש לרעהו (אסתר ט, יט ו כב) שתי מנות לאיש אחד.

משנה ברורה סימן תרצה ס"ק יח

לשלוח - בת' בנין ציון ס"י מ"ד נסתפק אם הביא בעצמו המנות ולא ע"י שליח אי יוצא כיון דכתיב ומשלוח נימא דבעינן דוקא ע"י שליחות ע"ש: